Verden bliver mindre vestlig, mere forskelligartet, mere global og i høj grad mere asiatisk. Det siger Indiens udenrigsminister, Subrahmanyam Jaishankar, i et stort interview med Politiken. Han er begejstret for Danmark, men skyder resolut tilbage, når man kritiserer Indiens nære forhold til Rusland.

Han repræsenterer hvert sjette menneske på kloden. Nu giver han Europa noget at tænke over

Subrahmanyam Jaishankar er udenrigsminister for hvert sjette menneske på jordkloden. Der er i én udvikling, der optager ham mere og mere. Foto: Thomas Borberg

INTERNATIONALT
22. MAJ 2025, 21.13

LYT TIL ARTIKLEN

GEM ARTIKLEN

MICHAEL JARLNER
International kommentator

SEBASTIAN STRYHN KJELDTOFT, TAIPEI
Asienkorrespondent

Verden er i en rodet fase, konstaterer Indiens udenrigsminister, Subrahmanyam Jaishankar, da vi taler med ham på øverste etage af et københavnsk hotel.

I Gaza og Ukraine hærger udslettelseskrige. USA har erklæret handelsverdenskrig. Kina truer Taiwan, mens Indien og Pakistan puster ud efter en kortvarig, men intens militærkonflikt. Samtidig, og mere grundlæggende, er verden ifølge udenrigsministeren ved at *rebalancere*.

Annonce

Den orden, som opstod efter Anden Verdenskrig, opleves af størstedelen af verdens befolkning som unfair. Det mener Jaishankar, der udenrigspolitisk tegner butikken for hvert sjette menneske på jordkloden.

Han vil heller ikke høre mere kritik fra Europa, når det gælder Indiens samhandel med Rusland. Men samtidig insisterer han over for Politiken på, at Europa og Indien kan arbejde tæt sammen om den teknologi, der vil definere det 21. århundrede.

Hvordan vil du beskrive den nye verdensorden, der er ved at opstå?

»At kalde det en ny verdensorden er nok lidt præmaturt, for tingene er stadig i bevægelse. Men konturerne begynder at stå klarere frem«, siger S. Jaishankar og fortsætter:

»Der er stadig kraftige aftryk fra den hidtidige, eller gamle, orden, så det er ikke sådan, at en ny verdensorden helt har fortrængt den gamle. Men vi ser en gradvis rebalancering. Den begyndte med økonomien, og den fortsætter kulturelt og gennem nye samarbejdsrelationer mellem lande. Det er en evolution, vi er vidner til. Hvad skal de globale normer [illegible] bestemme?«.

Foto: Thomas Borberg

BLÅ BOG

Subrahmanyam Jaishankar

FOLD UD

S. Jaishankar er en rutineret geopolitisk tænker, som har skrevet flere bøger om verdens forandring. De sidste seks år har han været Indiens udenrigsminister, og før det var han i fire årtier diplomat i udenrigstjenesten. I samme periode har Indien udviklet sig til verdens folkerigeste nation og fjerdestørste økonomi. Som sådan er det en repræsentant for en af klodens kæmper - 1,4 milliarder mennesker – der deler sit verdenssyn med Politiken.

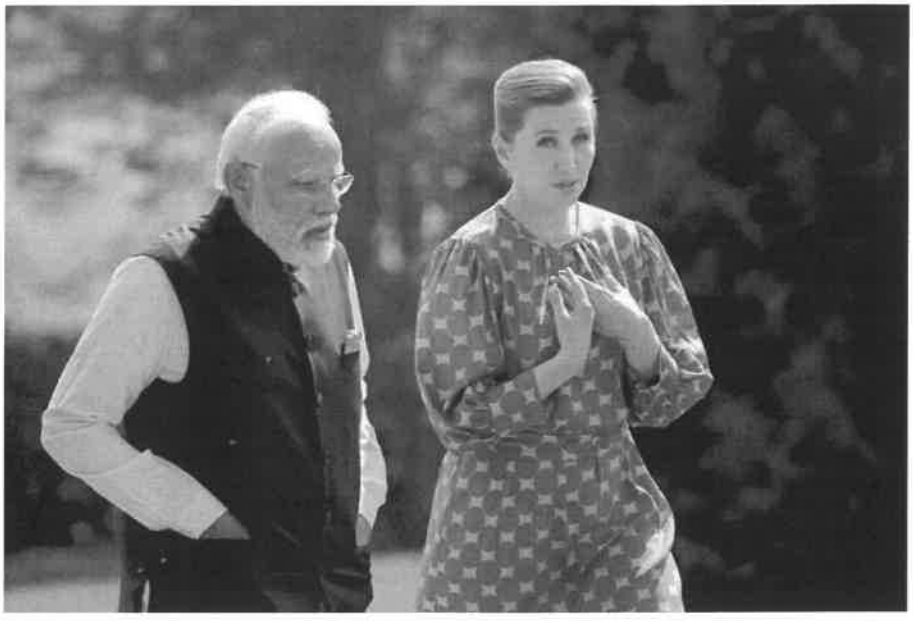
Men Jaishankar er også optaget af Danmark, der lige nu har en plads i FN's Sikkerhedsråd og snart overtager EU-formandskabet. Via Grønland er vi også en arktisk magt, som dertil har et strategisk grønt partnerskab med Indien. Endelig lægger den indiske minister ikke skjul på, at han også har et godt forhold til sin danske kollega, Lars Løkke Rasmussen (M). Det samme gælder øvrigt for i statslederne Narendra Modi og Mette Frederiksen (S), fastslår han.

Det er alt sammen danske styrkepositioner, som Indien kan bruge til at sætte yderligere fart på sin økonomiske og politiske himmelfart. Indiens »gyldne æra«, kalder Modi det. Men besøget i Danmark er også et af tusind møder, som for Jaishankar handler om at mindske den usikkerhed og ustabilitet, verden gennemgår, fordi de geopolitiske tektoniske plader nu forskyder sig.

»Lande har, ligesom samfund, brug for normer, regler og platforme, hvor de kan mødes og samarbejde. Hvis du spørger mig, hvad jeg laver til daglig, så er mit arbejde at finde fælles fodslag mellem lande«, siger udenrigsministeren.

FN er i forfald

Den nye verdensorden, som spirer frem, er ifølge Jaishankar defineret af fem fænomener: globalisering, rebalancering, multipolaritet, ny teknologi og så

Indiens premierminister, Nadrendra Modi, har efter sigende et godt forhold til Danmarks statsminister. Foto: Jens Dresling/Ritzau Scanpix

den almindelige dyst og drillerier, der altid har fundet sted mellem lande.

»Hvis man ser på de 20-30 største økonomier i verden, er de gennemgående blevet mindre vestlige, mere forskelligartede, mere globale og i høj grad mere asiatiske«, siger han og udpeger et skæringsår:

»Den verdensomspændende finanskrise i 2008 blev et vendepunkt, fordi det viste, at Vesten ikke kunne håndtere den alene. Så de tidligere G7- og G8-lande blev i den periode til G20«.

Foto: Thomas Borberg

Hvor den gamle 'G-klub' af verdens vigtigste økonomier primært bestod af gamle industrilokomotiver som USA, Japan og en række europæiske lande, så omfatter G20-klubben lande som Indien, Indonesien, Saudi-Arabien, Sydafrika og Tyrkiet.

Men faktisk er verden slet ikke gearet til den rebalancering, der lige nu finder sted, mener Jaishankar.

»Vores institutioner halser efter verdens realiteter. Da de blev grundlagt, havde FN 50 medlemmer. Hvordan kan de samme institutioner fungere, når du nu har tæt på 200 medlemmer? Store dele af verden føler ikke, de er del af beslutningsprocessen i de centrale internationale organisationer«, siger han.

»FN fungerer ikke rigtig, fordi det er anakronistisk – fordi nogle få lande blokerer for flertallets ønske om forandring. Men så vil lande bare finde andre måder at samarbejde på«.

Er FN i forfald?

»Det bliver mindre og mindre relevant. Men politik er som vand. Det finder en ny balance«.

Gamle og nye alliancer

Udviklingen hiver og flår også i de gamle alliancer, der som Nato blev grundlagt efter Anden Verdenskrig, mener udenrigsministeren:

»Som jeg ser den verdensorden, der tegner sig, ser vi mod en langt mere multipolær verden. Og en verden, hvor betydningen af de alliancer, der var en del af den tidligere verdensorden, aftager. Jeg siger ikke, at alliancerne forsvinder, for det tror jeg ikke. Men i Asien er der mere tale om, at man samarbejder om fælles interesser frem for at indgå traktater eller nedskrive regler«.

Han fremhæver Quad-samarbejdet mellem Indien, USA, Japan og Australien som et eksempel på, hvordan fremtidens alliancer vil blive mere fleksible og interessebasserede. Ingen er forpligtet til at hjælpe hinanden militært, som i eksempelvis Nato.

S. Jaishankar (nr. 2 fra venstre) genbekræftede i januar Quad-samarbejdet med sine udenrigsministerkolleger fra Australien, Japan og USA. Foto: Elizabeth Frantz/Ritzau Scanpix

»Det er baseret på frivillighed – et ønske om, at vi puljer vores kræfter og samarbejder. Det er smidigt og effektivt«, siger han.

Jaishankar forestiller sig også, at store civilisationer som Indien og Kina atter vil sætte deres civilisationsmæssige præg på den globale scene. Ligeledes ser han en verden, der bliver mere regional, efterhånden som landene i det

såkaldte globale syd finder sammen og løser interne konflikter, uden at de gamle stormagter nødvendigvis skal blande sig eller mægle.

For mange i Danmark og andre dele af Vesten kan det virke foruroligende, at vi nu bevæger os væk fra en kendt verdensorden, men ikke for Subrahmanyam Jaishankar.

»Den gamle ordens dyder og kvaliteter er overdrevne. Den er ikke perfekt«, siger han.

Den var muligvis god for dem der skabte dem – men ikke nødvendigvis for dem, der skulle leve som 'modtagerne' af den, lyder udenrigsministerens logik.

Sammenstød

Den gamle ordens grænser bider dog stadig fra sig. I april myrdede terrorister 26 turister i den omstridte Kashmir-region, som udenrigsministeren fastslår er en uundværlig del af Indien, hvilket Pakistan dog bestrider. Det udløste i maj flere dages militære sammenstød mellem Indien og et Pakistan, som ifølge indiske eksperter modtog støtte fra en tredje atommagt, Kina.

Er sammenstødet i Kashmir et eksempel på, at vi nærmer os en mere ustabil multipolar verden, hvor også en stormagt som Kina indirekte blander sig? Eller er våbenhvilen tværtimod et eksempel på, at verden stadig formår at indkapsle den slags konflikter?

»Det var ikke en konflikt mellem Indien og Pakistan om Kashmir. Det var et terrorangreb«, kommer det bestemt fra den indiske udenrigsminister.

Han kritiserer dog i samme åndedrag Pakistan for at støtte, beskytte, bevæbne og træne terrorister som dem, der slog til i Kashmir i april.

»Pakistan blev involveret, fordi landet står bag statsstøttet terrorisme. Det er en af de største udfordringer i vores tid. Verden er bare ikke så dejlig og komfortabel, som folk gerne vil have, den skal være. Der er den her svære, modbydelige, brutale side af verden, hvor nogle lande og ledere er villige til at gøre frygtelige ting for at traumatisere andre«, anklager han:

Foto: Thomas Borberg

»Af de store kollektive udfordringer i dag vil jeg sætte terrorisme øverst – sammen med klimaforandringerne, den voksende fattigdom og følgerne af covid-19-pandemien i det globale syd«.

Derfra min verden går

Spørgsmålet er dog, om verdens lande kan finde fælles løsninger, når de – i hvert fald set fra Europa – i stadig mindre grad har fælles værdier.

I Europa har mange svært ved at forstå, at demokratiske Indien støtter det autoritære Rusland gennem stadig større oliekøb, mens Rusland fører erobringskrig i Ukraine og altså ikke respekterer internationalt anerkendte grænser. Hvad er det for værdier, Indien tager med til bordet i den nye verdensorden, du skitserer?

»Lad mig dele svaret i to: et, der handler om grænser, og et andet om energi«, indleder Jaishankar.

»Vores grænser er blevet krænket af Pakistan i Kashmir lige siden vores uafhængighed i 1947. Og hvad har vi set i de otte årtier, der er gået siden da? At store demokratiske Europa, for nu at bruge jeres eget udtryk, har stået side om side med militærdiktaturer i regionen. Ingen har som Vesten støttet militærstyret og på så mange måder undermineret demokratiet i Pakistan«.

Han understreger, at Indien støtter landes suverænitet og internationalt anerkendte grænser:

»Men mit verdenssyn og mit syn på Europa er præget af mine egne oplevelser. I taler om grænsers ukrænkelighed – jamen, hvorfor starter vi ikke med mine grænsers ukrænkelighed? Det er derfra, min verden går. Men vi har altid fået af vide, at det måtte vi selv løse«.

> **I taler om grænsers ukrænkelighed – jamen hvorfor starter vi ikke med mine grænsers ukrænkelighed?**
> S. Jaishankar

Russisk olie

Om den russiske energi påpeger Jaishankar først, at Europa – trods forargelsen og sanktionerne – fortsat selv importerer energi fra Rusland. Samtidig presser Europa energipriserne op for alle udviklingslande, herunder Indien.

»Det rige Europa vendte sig mod Mellemøsten, fordi man havde et problem med Rusland, og tilbød overpris for at få olie omdirigeret til Europa. Så det, der skete, var, at mange lande – ikke kun os – ikke længere kunne være med. De store olieselskaber besvarede ikke engang købstilbud, fordi de havde så travlt med at sælge til Europa«, siger Jaishankar.

»Hvad skulle resten af verden så gøre? Sige 'okay', vi må så klare os uden energi, for europæerne har mere brug for den end os?«, fortsætter ministeren.

Han tilføjer, at tingene ikke gøres lettere af, at også store olielande som Iran og Venezuela er underlagt vestlige sanktioner.

»Vi er samfund, hvor indkomstniveauet er 1/120-del af Europas. For os er energi et spørgsmål om liv og død. Lige såvel som Europa er i sin gode ret til at

Narendra Modi insisterer på at fastholde et godt forhold til Ruslands præsident, Vladimir Putin, trods pres fra Europa. Foto: Pool/Ritzau Scanpix

træffe sine valg, bør I respektere vores ret til det samme. Giv os lov til at finde løsninger«, fortsætter han.

Han mener faktisk, at Vesten burde takke Indien for at have fundet en russisk løsning, så verdensmarkedet for olie og den globale økonomi ikke blev udsat for et olieprischok.

Vores største udfordring

Lad os lige vende tilbage til det med grænserne: Hvordan kan du både sige, at Indien principielt støtter internationalt anerkendte grænser og samtidig bruge Vestens manglende støtte i Kashmir-konflikten til at begrunde, at Indien ikke vil hjælpe Ukraine via isolation af Rusland? Hvor er princippet?

»Lad nu være med at reducere så komplekse spørgsmål til simple ja- og nej-spørgsmål«, siger S. Jaishankar:

»Sådan fungerer den rigtige verden ikke«.

Indien er også en voksende rummagt – til stor stolthed for mange indere. Her fejrer en mand rumskibet 'Chandrayaan-3', som forrige år landede på Månen. Foto: Amit Dave/Ritzau Scanpix

Når den indiske udenrigsminister skal pege på én ting, der holder ham vågen om natten, er det ikke grænser. Det er ny teknologi. Hvor ledere før tænkte i årtier, må de nu i stigende grad tænker i 'techtier', fordi opfindelser som kunstig intelligens i rekordfart ændrer spillepladen.

»Vi troede, atombomben ville være den teknologiske udviklings mest dramatiske udtryk, fordi den kunne påvirke verdensordenen, hvilket den også gjorde i 1945 og derefter«, siger han:

»Men sagen er, at vi nu ser noget, der er langt mere radikalt og har langt større konsekvenser end noget andet, vi før har set. Kunstig intelligens, den digitale tidsalder, den databaserede eksistens, vi alle glider hen imod, vil ikke bare optage folk som mig og jer. Den vil påvirke hvert eneste menneske ned i den mindste detalje«, siger Jaishankar og fortsætter:

»Hvor meget vil du have, verden eller andre mennesker skal vide om dig? Hvor meget må de tænke, forudse og manipulere din eksistens? Det er meget fundamentale spørgsmål, som vi, sammen med klimaforandringer og terrorisme, må løse sammen. Det er også områder, hvor jeg mener, Indien og Europa har en særlig stærk interesse i at finde sammen«.

Teknologien rummer kræfter til at forme den nye verdensorden, der vokser frem i det 21. århundrede. Hvordan vi tøjler den, bliver afgørende, siger S. Jaishankar:

»Vi er inde og røre ved fundamentet for, hvad en verdensorden kan være. Hvordan vil vi måle den? Hvad er de nye redskaber for magt og indflydelse? De helt grundlæggende ting er i forandring. Jeg har været udenrigsminister i seks år og diplomat i mange år før det. Når jeg skal måle, hvilket spørgsmål der måned for måned, år for år, optager mig mere og mere, vil jeg sige, at teknologien i dag optager mig mere, end den nogensinde før har gjort. Vi har kun set begyndelsen«.

SEBASTIAN STRYHN KJELDTOFT